

Geografiske Navnes Stavemaade.

Af Johannes Humlum*).

Selv inden for et og samme Lands Grænser findes der ofte flere Navneformer for een og samme Lokalitet. Det fremgaar bl. a. med Tydelighed af den Diskussion, der Tid til anden rejser sig om „Dansk Stednavneudvalg“s Arbejde. Men Navneformerne bliver ofte langt talrigere og Problemerne mere udviklede, naar det gælder Stavemaaden for fremmede geografiske Navne. Paa dette Omraade hersker der som bekendt i Dansk en næsten kaotisk Forvirring.¹⁾ Et Atlas bruger saaledes overvejende tyske Navne og tysk Transskription, et andet engelsk; til de større Blades Særpræg hører bl. a. ogsaa, at de staver fremmede geografiske Navne paa hver sin Maade, og hele Usikkerheden forøges ved, at ikke-latinske Alfabetet transskriberes paa 2, 3 eller flere forskellige Maader.²⁾

Til Belysning af dette Forhold og med Henblik paa en eventuel Standardisering af geografiske Navnes Stavemaade skal i det følgende gøres Rede for nogle af de vigtigste Problemer, som knytter sig til Løsningen af dette Spørgsmaal.

1) Sverrig, Sverige, Svejts, Schweiz, Tjekkoslovakiet, Czechoslovakiet, Čechoslovakiet, Filipinerne, Philippinerne, Algier, Algérie, Kiev, Kijef o. s. v., o. s. v.

2) Til Belysning heraf gives i nedenstaaende Tabel nogle Eksempler paa forskellige Transskriptioner af russiske geografiske Navne.

Eksempler paa forskellige Transkriptioner af russiske geografiske Navne.

Russisk	Fælles for Transkr.	Vahl & Hatt	Vahl (Hagerups Atlas)	Salmonsen (Atlas)	Times Atlas	Stielers Atlas (tysk Udg.)	Stielers (internation. Udg.)	Geogr. Universelle
КИЕВ	kl-	ev	jev	jev	ev	jew	?	ev
УКРАЇНА	ukra-	ine	jna	ina	ine	ine	jna	ine
ДНЕПР	dn-	epr	epr	epr	ieper	jepr	?	iepr
ДНЕСТР	dn-	estr	estr	estr	iester	jestr	jistor	iestr
ЖИТОМИР	-tomir	?	zji	ži	zhi	shi	?	ji
ДОНЕЦ	don-	ec	ets	ec	ets	ez	?	etz
КУЗНЕЦК	k-ne	už-ck	už-tsk	už-ck	už-tsk	uš-zk	?	ouz-tsk
АРХАНГЕЛЬСК	ar-angelsk	kh	kh	ch	kh(ch)	ch	ch	kh
ЕНИСЕЙ	-eni-e	j-ss-i	j-s-j	j-s-j	y-s-i	j-ss-i	-s-j	-ss-I

*) Jeg vil gerne sige Rektor Erik Lund, Fredericia, Tak for Meningsudveksling vedrørende flere af de her behandlede Problemer.

Oversættelse af geografiske Navne eller Navneled.

Et Flertal geografiske Navne bestaar af to Led, der kan betegnes resp. som *Egennavn* og *Fællesnavn* (f. Eks. *Skernaa*, *Øresund*, hvor *Skern* og *Øre* er Egennavne, *aa* og *sund* derimod Fællesnavne).

Ved mange geografiske Navne *udelades Fællesnavnet*. Det gælder saaledes de fleste Bynavne og desuden Navnene paa visse Lande og kendte Bjerge og Floder. Nogle Eksempler skal nævnes:

Byer: Köln, Prag, London, Rom, New Orleans, San Francisco.

Lande: Belgien, Schweiz, Spanien, Italien, Eire (men: *Danmark*, *England*, *Sverige* o. s. v.).

Bjerge: Alperne, Pyrenæerne, Penninerne, Appalacherne (men: *Himmelbjerget*, *Erzgebirge*, *Rocky Mountains* o. s. v.).

Floder: Rhinen, Mississippi, Amazonas (men: *Gudena*, *Dalälv*, *Yangtsekiang*, *Hwangho*).

Som nævnt mangler Fællesnavnet i de fleste Bynavne. Reglen er dog ikke saa almindelig, som man umiddelbart antager. Det vil belyses ved Analyse af følgende Navne: *København*, *Norrköping*, *Stalingrad*, *Wiener Neustadt*, *Pittsburgh*, *Mexico City*, *Kansas City*, *Salt Lake City*, *Kapstaden* (*Capetown*), *Allahabad*, *Singapore*, *Chefoo*, *Fuchow*, *Tokyo*.

Men til Trods for at Byernes Fællesnavn ofte gemmer sig under fremmedartede Navneled, er der dog ikke Tvivl om, at Tendensen til at udelade Fællesnavnet er stærkest for Bynavne. Svagest er den for Navne paa Have; selv de største og bedst kendte Have bevarer i Dansk Fællesnavnet, saaledes: *Stillehavet*, *Atlantehavet*, *Indiske Ocean*, *Nordsøen* (Undtagelser: *Atlanten*, *Biscayen*). I Engelsk er der en stærkere Tendens til at slette Fællesnavnet: *The Pacific*, *The Atlantic*, *The Baltic* o. s. v.

Som Helhed maa man sige, at Udeladelse af Fællesnavnet sker ganske inkonsekvent, og uden at det er muligt at paavise bestemte Retningslinier.

Geografiske Navne, der kun bestaar af et Egennavn, oversættes i Reglen ikke. Ved en Diskussion om Spørgsmaalet Oversættelse eller Ikke-Oversættelse af fremmede geografiske Navne kan vi derfor begrænse Undersøgelsen til de Tilfælde, hvor Navnet er sammensat af to Led: *Egennavn* + *Fællesnavn*.

Vi vil for det første undersøge, i hvilket Omfang Oversættelse rent *faktisk* finder Sted blandt almindelig kendte geografiske Navne, dernæst om Valget Oversættelse—Ikke-Oversættelse sker efter konsekvente Retningslinier, og endelig, om man i benægtende Fald bør søge at fremme en saadan Konsekvens.

Idet vi betragter Egennavnet og Fællesnavnet som to ligestillede

Navneled, bliver der teoretisk 4, men i Praksis dog kun 3 Muligheder: 1) Intet af Leddene oversættes, 2) Begge Led oversættes og 3) Kun Fællesnavnet oversættes. (Der gives vist ingen Eksempler paa, at Egennavnet oversættes, medens Fællesnavnet bevarer den fremmede Form).

1) Det første Tilfælde, hvor *hverken Egennavn eller Fællesnavn oversættes*, er meget almindeligt: *Schwarzwald, Mont Blanc, Rocky Moutains, Tienshan, Puget Sound, Hamilton Inlet, Loch Ness, Fraser River, Rio Negro* o. s. v. Hvis man absolut vil være konsekvent, er det for saa vidt den simpleste Løsning. Men den vil dog medføre adskillige Former, som vil virke unødigt fremmede, og som man næppe kan gøre sig Haab om at gennemtvinge i dansk Sprogbrug og efter min Mening ej heller maatte ønske gennemført, saaledes: *La France, Deutschland* (eller *Das Reich*), *United Kingdom, Great Britain, Chung-hwa*³⁾ eller *Chunghwoh* (i *Midten-Land* eller *Riget i Midten* : *Kina*), *Massif central, Hwanghai* (*Gule Hav*), *Aralskoe More* (*Aralsøen*), *Tjornoe More* (*Sortehavet*), *Capetown*.⁴⁾ Dertil kommer, at en eentydig Løsning kun lader sig gennemføre i eensprogede Omraader. I flersprogede Omraader maatte man knæsette flere Former eller vælge blandt dem, f. Eks.: *Pacific Ocean, Red Sea, Caribbean Sea, Ober-Schlesien, Kempen, Alpen*.

2) Den anden Mulighed omfatter de Tilfælde, hvor kun *Fællesnavnet oversættes*. Dette Forhold er yderst almindeligt, og her skal kun nævnes enkelte Eksempler: *Atlantehavet, Hudsonbugten, Michigansøen, Andesbjergene, Amazonfloden, Kap Breton Øen*.

Denne Løsning vil uden alt for stor Vanskelighed kunne gennemføres konsekvent, og gennemgaaende kan man ikke hævde, at der derved fremkommer særlig stødende geografiske Fremmednavne.⁵⁾ Paa den anden Side vil den dog medføre talrige nye Former, i visse Tilfælde endog fremmedartede Navne, f. Eks.: *Rocky Bjergene, (Rocky Mountains), Morenabjergene*

3) Officielt: *Ta-chung-hwa-min-kuo*.

4) Ved velkendte geografiske Navne og især Landes Navne har særlige danske Former i Tidens Løb vundet Hævd. Ingen Dansker vil finde paa at kalde Tyskland for *Deutschland* eller Frankrig for *La France*, og Nederlandene kaldes i Reglen for *Holland*. Forskellen i Stavemaade er ofte kun ringe (*Skotland* for *Scotland*, *Sverrig* for *Sverige*) og i saa Tilfælde gaar Udviklingen i moderne Tid i Retning af Tilpasning til den helt „rigtige“ Form.

5) Dog burde man maaske kun oversætte Fællesnavnet, hvor det fungerer som saadant, altsaa f. Eks. kalde *Bugten* *Bahia Blanca* for *Blanca Bugten*, men bevare Formen *Bahia Blanca*, naar Talen var om *Byen*.

(Sierra Morena), Nevisbjerget (*Ben Nevis*), Hwangfloden (*Hwangho*), Grande del Norte Floden, Tienbjergene (*Tienshan*), Tsinbjergene (*Tsinlingshan*), Manchuland (*Manchukuo*), Singaby (*Singapore*), Allahby (*Allahabad*), Cheby (*Chefoo*).

- 3) Den tredie og sidste Mulighed omfatter de geografiske Navne, hvor *baade Egennavn og Fællesnavn oversættes*. Det skal straks fremhæves, at det vil være umuligt at gennemføre en saadan Løsning konsekvent, alene fordi man i mange Tilfælde ikke er i Stand til at oversætte Egennavnet. Hvis man i det Omfang, hvor det er muligt, gennemfører disse Navneformer med Konsekvens, vil det geografiske Navnestof faa en meget prosaisk Karakter, og desuden vil det hurtigt vise sig, at de forskellige Navne gaar igen Verden over i et Omfang, som man ikke gør sig Forestilling om. Geografiske Navne taaler i Virkeligheden ikke at oversættes til eet Sprog. De mister derved deres karakteristiske fremmedartede Form, opfattes ganske vist hurtigere og lettere, men erindres vanskeligere end de „rigtige“ Navne.

Oversættelse af saavel Egennavn som Fællesnavn finder dog Sted i et meget stort Antal Tilfælde, nævnes kan eksempelvis: Forenede Stater, Guldkysten, Det Sorte Hav, Det Røde Hav, Det Gule Hav, Klippebjergene, De Blaa Bjerger, Slangefloden, Saltsøstaden, Ildlandet og Kap det gode Haab.

En Del geografiske Navne vilde helt miste Karakter ved Oversættelse, saaledes f. Eks. Northern Highlands, Southern Uplands, Anatolien (∴ „Østen“). Hvad *konsekvent* Oversættelse iøvrigt vilde føre til, fremgaar alene af nedenstaaende Udvalg:

Sorte Bjerg(e) (Schwarzwald, Montenegro, Black Hills, Sierra Morena), Hvide Bjerg(e) (Mont Blanc, Blanca Peak, Mauna Kea (polynesisk)), Snebjergene (Sierra Nevada (Span., Calif.), Schneeberg, Schneekoppe, Snowy Mountains), Magnetiske Bjerg (Magnetogorsk), Böhmerskoven (Böhmerwald), Malmbjergene (Erzegebirge), Kæmpebjergene (Riesengebirge), Guldhøjene eller Vinbjergene (Côte d'Or) og Snehjem (Himalaya).

Sølvfloden (La Plata), Guldfloeden (Rio de Oro), Røde Flod (Rio Bermejo, Rio Colorado og Kizil Irmak), Sorte Flod (Black River, Rio Negro), Saltfloden (Rio Salado), Storfloden (Rio Grande), Vandenes Fader (Mississippi).

By (Medina), Gammel By (Civita vecchia), Ny By (Napoli), Hvide By (Beograd, Belgorod), Hvide Bugt (Bahia Blanca), Bugt (Bahia), Hvide Hus (Casablanca), Møllehusene (Mülhausen, Mulhouse), Havnen (Oporto), Paradisdalen (Valparaíso), Hersk i

Østen (Vladivostok), Behersk Kaukasus (Vladikavkaz), Krumme Horn (Krivoj Rog), Januarfloden (Rio de Janeiro), Strøm (Fiume), Østerled (Tungkwan), Englene (Los Angeles), Gode Luftninger (Buenos Aires), Blomsterkilde (Bloemfontain) og Nyborg (Newcastle).

Julekysten (Costa da Natal), Den rige Kyst (Costa Rica), Nyt Land (Novaja Zemlja), Nyopdaget Land (Newfoundland), Ny Dominion (Sinkiang), Nordlandet (Severnaja Zemlja), Lille Venezia (Venezuela), Langø (Long Island).

Den større Sø (Lago Maggiore), De fire Skovkantoners Sø (Vierwaldstätter See), Sydhavet (Nanhai, South Sea), Østersøen (Tung-hai).

Der kan næppe være Tvivl om, at denne Udvej maa forkastes som konsekvent Løsning. Grundene hertil er flere end ovenfor nævnt. Bl. a. vil en saadan konsekvent Oversættelse ogsaa i høj Grad vanskeliggøre de kulturelle Forbindelser mellem Danmark og Udlandet; selv Mennesker, som beherskede flere fremmede Sprog, vilde blive hæmmet i Brugen af de store Verdensatlas eller Læsningen af fremmed Litteratur. Deres Udbytte af udenlandske Radioudsendelser vilde ogsaa blive ringere.

Fordelene vil i Sammenligning hermed være smaa og vel navnlig af pædagogisk Art. Men det er vist et Spørgsmaal, om den rent forstaaelsesmæssige Fordel, som Løsningen vilde medføre, og som især kunde faa Betydning i Barneskolen, ikke mere end opvejes af det Liv og den Virkelighed, hvormed de rigtige Navne giver Næring til Barnets Fantasi og dermed fremmer dets Interesse for fremmede Lande og Folk. Psykotekniske Undersøgelser vilde maaske endog vise, at Børn tilegner sig Navneformer som Black Hills eller Singapore lettere end de tilsvarende danske, „De sorte Bjerge“ og „Løvebyen“.

Overvejelser af denne Art medfører, at man maaske bør foretrække den fremmede Form for den „danske“ (∴ oversatte) selv i de Tilfælde, hvor begge Former har Hævd i dansk Sprogbrug. Altsaa vælge Rocky Mountains for Klippebjergene, Snake River for Slangefloden og Hwangho for den gule Flod o. s. v.

Dog skal der ikke hermed tages endelig Stilling til Spørgsmaalet, om man normalt skal vælge den fremmede Form, ogsaa naar det gælder *Fællesnavnet*. Der gør sig paa dette Omraade, som ovenfor antydet, en rent utrolig Inkonsekvens gældende.⁶⁾ Fællesnavne,

⁶⁾ Iøvrigt er der hyppigt Valgfrihed paa dette Omraade. Man kan efter Behag skrive (sige?) Hudsonbugt eller Hudsonbay, Yorkhalvøen eller York peninsula, Firth of Forth eller Forthfjorden o. s. v.

som forstaaes af almindelige Mennesker, oversættes ofte, medens man bevarer det fremmede Fællesnavn, naar dets Betydning er ukendt, d. v. s. naar man ikke er klar over, at det er et Fællesnavn. (Derved fremkommer meget hyppigt Tautologier som *Tienshanbjergene*, *Kizil Irmakfloden* o. s. v.).

Til Belysning heraf vil vi betragte Brugen i Dansk af nogle Fremmedformer for Fællesnavnet *Flod*. *Fluss* oversættes næsten i alle Tilfælde, *River* hyppigt, *Rio* sjældnere og mere fremmede Ord som f. Eks. *Kiang*, *Ho* (kinesisk), *Irmak* (tyrkisk), *Bahr* (arabisk), praktisk taget aldrig. Tendensen gaar i Retning af, at nærbeslægtede Former oversættes, men herimod strider det dog, naar det svenske *Älv* akcepteres direkte i den dansk-norske Form *Elv*.

Paa ganske tilsvarende Maade med andre Fællesnavne. *See* oversættes i Reglen (dog ikke i Sæmmensætning: *Wannsee*), *Lake* ofte, men mere fremmede Former sjældent (tyrkisk *Göl*, mongolsk *Nor*).

Gebirge oversættes næsten altid (dog *Erzgebirge*), *Mountain* ofte, men *Peak*, *Mont*, *Sierra* og *Serra* sjældent eller aldrig. Undertiden ser man i Atlas det russiske *Chrebet* oversat, men den sydslaviske Form *Planina* benyttes direkte (Ural'skij *Chrebet* som *Uralbjergene*, men *Stara Planina* (Balkan)).

I visse Tilfælde vil det være utænkeligt at oversætte Fællesnavnet, saaledes f. Eks. i Long Island („Long Ø“).

Sandsynligvis maa konsekvent Oversættelse af Fællesnavne saaledes trods alt afvises som en uanvendelig Løsning. Lettere gennemførlig var en Ordning, hvorved Fællesnavne, der indgaar som Bestanddel af et Ord, bevarer den fremmede Form (*Singapore*, *Manchukuo*), medens „fritstaaende“ Fællesord oversættes (*Morena* Bjergene for *Sierra Morena*). Dog maatte man gøre sig klart, at Skellet ogsaa ved en saadan Fremgangsmaade blev ret tilfældigt. I nogle Sprog danner Egennavn og Fællesnavn ofte et enkelt Ord, i andre holdes de sædvanlig adskilte. Dertil kommer, at der kan være Valgbarhed indenfor det enkelte Sprog (Skernaa, Skern Aa).

Resultatet bliver, at det vil være ganske overordentligt vanskeligt at gennemføre en nogenlunde konsekvent Løsning, og hvis man gennemtvinger en saadan, vil man faa talrige Navneformer, som ligger fjert fra dem, der nu kendes og benyttes almindeligt i Danmark.

Ganske samme Konklusion naar man til ved at betragte de mange geografiske Navne, der er sammensat af 1) et *Egennavn* eller et *Fællesnavn* + 2) en *Tids-*, *Størrelses-* eller *Stedsbetegnelse* (ny, gammel — stor, lille — Nord, Syd, Øvre, Nedre, Mellem, Middel).

Ofte oversættes intet af de to Led: *New Zealand*, *Nova Scotia*,

North Dakota, Lake Superior, Rio Grande del Norte, Sikiang (Vestfloden), Polynesien (De mange Øer), Mikronesien (De smaa Øer).

Undertiden oversættes begge Led: Middelhavet, Mellemtyskland, Sydhavet, Øvre Sø.

Endelig er det meget almindeligt — ofte fordi Egennavnet er uoversætteligt — at kun Tids-, Størrelses- eller Stedsbetegnelsen oversættes: Ny Guinea, Ny Mexico, Ny England, Vesteuropa, Øvre Nil.

Det vil fremgaa af de her valgte Eksempler, at Tids-, Størrelses- eller Stedsbetegnelsen ofte kan oversættes eller bevares efter Behag, saaledes at begge Former anvendes almindeligt (New — Ny Zealand, North — Nord Dakota).⁷⁾

Dobbeltformer.

Under Begrebet Dobbeltnavne kommer de Tilfælde, hvor der findes flere Stavemaader for samme Navneform. Dem vil vi betegne som *uægte* Dobbeltnavne. Men i adskillige Tilfælde findes der etymologisk forskellige Navne for een og samme Lokalitet eller Region; især gælder det internationale Omraader som Have og Banker, men desuden omstridte Lande og Byer, Grænsefloder og Grænsepas.⁸⁾ Nogle Eksempler skal nævnes: Det store Hav = Stillehavet. Polarthavet = Ishavet = det arktiske Hav. Nordhavet = Grønlandshavet = Det norske Hav. Nordsøen = Vesterhavet. Kanalen = La Manche. Ostindien = Insulinde (omtrent = Indonesien). Holland = Nederlandene. Sakhalin = Karafuto (russ. jap.), Formosa = Taiwan (port., jap.). Grækenland = Hellas, Persien = Iran, Abessinien = Ætiopien = Ityopya. Korea = Chôsen = Tyôsen (europæiseret kinesisk Form, to japanske Transskriptioner). Men ogsaa i tve- eller flersprogede Lande træffer man ofte flere Navne paa samme Lokalitet. Vi tager nogle Eksempler fra Brasilien og Europa:

Brasilien: Recife⁹⁾ (portugisisk) = Pernambuco (indiensk), betyder resp. „Rev“ og „Flod munder i Havarm“.

Belém¹⁰⁾ (= Bethlehem, port.) = Pará (indiensk for „Flod“).¹¹⁾

⁷⁾ I Former som Newfoundland, North(h)umberland o.s.v. bør Oversættelse i alle Fald ikke finde Sted.

⁸⁾ Her ses rent bort fra Fællesnavnenes Dobbeltformer, f. Eks. Ocean — Hav („Sø“ — holl. zee, eng sea), Flod — Elv, Mt. — Peak o. s. v.

⁹⁾ Eller Cidade do Recife.

¹⁰⁾ Fulde Navn: Santa Maria de Belém do Grao Pará.

¹¹⁾ Sao Salvador = Bahia, begge portugisiske Former afledt af Byens fulde Navn: Cidade de São Salvador da Bahia de Todos os Santos (Frelserens By ved Allehelgens Bugt). NB. Kun Byen har Dobbeltnavn, den tilsvarende Stat hedder Bahia (Estado da Bahia; jvf. Estado de Pernambuco, Estado do Pará o. s. v.).

Rumænien: I Landskabet Transilvanien eller Ardeal (rumænsk), Erdély (magyarisk) eller Siebenbürgen (tysk) lever saavel Rumænere som Magyarer og Tyskere i stort Tal. Her findes derfor ofte tre Navneformer almindelig anvendt:

<i>rumænsk</i>	<i>magyarisk</i>	<i>tysk</i>
Braşov	Brassó	Kronstadt
Sibiu	Nagyszeben	Hermannstadt
Oradea	Nagy-Várad	Grosswardein

Andre europæiske Eksempler er: Reval = Tallinn, Daugava = Zapadnaja Dvina, Balaton = Platten See, Fünfkirchen = Pecs, Balkan = Stara Planina, Apsos = Semani, Akkermann = Cetatea Albă.

Endnu hyppigere end saadanne ægte Dobbeltformer (eller Polyformer) træffer man de *uægte Dobbeltnavne*, hvor der blot er Tale om to eller flere forskellige Stavemaader for samme Ord. Det er et overordentligt almindeligt Forhold, især i tosprogede eller flersprogede Omraader. Det gælder mange Landes Navne, især Koloni-navne, eksempelvis:

Kongo — Congo (tysk, engelsk = fransk = belgisk).

Kamerun — Cameroon — Caméroun (tysk, engelsk, fransk).

Ogsaa Grænsefloder, Grænsbjerg og Grænsepas har i Følge Sagens Natur i Reglen to eller flere Navneformer:

Rhein = Rhin = Rijn, Donau = Dunarea = Duna (magyarisk) = Dunav (jugoslavisk og bulgarsk) = Dunaj (russisk), (engelsk: Danube), Douro = Duero, Tejo = Tajo, Riesengebirge = Krkonoše, Böhmerwald = Šumava, Wasgenwald = Les Vosges, Brenner = Brennero.

Store Floder, som f. Eks. Yangtse, har endog et særligt Navn for hvert enkelt Afsnit af Flodløbet (kun det nedre Yangtse bærer i egentligste Forstand dette Navn, ovenfor kommer Chang(kiang), Chwan(ho) og Kinsha(kiang), Amazonas øvre Løb hedder Marañón o. s. v.

For at belyse de uægte Dobbeltnavne vil vi iøvrigt tage nogle Eksempler blandt Navne i Belgien, Schweiz og Italien.

Belgien ((tysk), flamsk, vallonsk): Gent, Gand, Antwerpen, Anvers (engelsk: Antwerp), Lüttich, Luik, Liége. Brüssel, Brussel, Bruxelles.

Schweiz (tysk, fransk): Genf, Geneve, Neuenburg, Neuchâtel, Biel, Bienne.

Italien: Napoli, Neapel (græsk: Neapolis, Ny By).

Roma, Rom.

Firenze (af fiorentia, blomstrende), Florens (tysk: Florenz).

Genova, Genua.

Milano, Mailand.

Puglie, Apulien (græsk: Apulia) ikke: Apuglien).

Tevere, Tiber.

Der er iøvrigt Grund til at fremhæve, at geografiske Navne ingenlunde altid med Hensyn til Form og Stavemaade følger Sproggrænsernes aktuelle Forløb. Historiske Forhold kan spille stærkt ind. Eksempelvis træffes spanske Navne og spansk Udtale langt inde i U. S. A.'s Omraade. I de gamle mexicanske Provinser, Californien, Arizona, New Mexico og Texas findes saaledes: San Francisco, Sacramento, San Joaquin, Monterey, Los Angeles, San Diego, Santa Fe, Las Vegas, Llano estacado (den indhegnede Slette), Colorado, San Antonio o. s. v. I vore Dage U. S. A. mærkes der endog en tydelig Tendens til at bevare spanske Navne¹²⁾ og foretrække spansk Udtale for engelsk (Puerto Rico for Porto Rico, Colorado udtales Kolorado o. s. v.).

Til alle de Vanskeligheder, som skyldes flersprogede Omraader, kommer yderligere det Forhold, at der undertiden selv indenfor et enkelt Sprogomraade — ganske som i Danmark — kan træffes to Staveformer for een og samme Lokalitet og begge almindelig anvendt (Thy, Ty, Djursland, Dyrslund, Gefle, Gävle, Alais, Alès, Yper, Ieper).¹³⁾

Endelser.

I det langt overvejende Antal Tilfælde, hvor et geografisk Navn ogsaa paa Dansk bevarer sin oprindelige eller „rigtige“ Form, er Spørgsmaalet om Endelsen ganske simpelt, det bevarer samme Endelse som hos det Folk, der bebor vedkommende Lokalitet. Men i visse Tilfælde sker der, uden at man kan tale om nogen Oversættelse, dog en Fordanskning af fremmede geografiske Navnes Endelser. Eksempler herpaa er Rhinen, Californien, Pennsylvanien, Nilen, Libien, Normandiet, Mongoliet.¹⁴⁾

Ofte medtages et Fællesnavn som sidste Led i et geografisk Navn. Undertiden udgør det da en uadskillelig Del af Navnet (*England*, *Frankrig*), men i andre Tilfælde kan det uden Gene udelades

¹²⁾ *Philippinerne* staves dog stadig paa engelsk (sp. *Islas de Filipinas*).

¹³⁾ I Reglen som Følge af, at en officiel Reform af Stavemaaden kun langsomt og delvis trænger igennem.

¹⁴⁾ Herhen hører ogsaa svenske Former som Algeriet, Tunesien, Antarktien.

(Nyasa, Nyasaland, Somali-land, Thai-land o. s. v.). Ved Congo kan det ikke medtages i den ubestemte Form (Congoland), men nok i den bestemte (Congolandet, Congolandene). Ved Madagascar, Angola o. a. bruges det overhovedet ikke („Madagascarland“, „Angolaland“), Suffixet „Land“ vil knyttet til et Flodnavn ofte betegne dennes Afvandingsomraade (Nillandet, Eufrat-Tigris-landet, Posletten), men kan ogsaa angive et politisk Omraade: La Plata Landene, Rhinlandet o. s. v.).

Hvor Fællesnavnet „Land“ har en mere fremmed Form, kan det under ingen Omstændigheder udelades (*Turkmenistan*, *Afghanistan*). Det samme gælder som nævnt for en Række velkendte Landes Navne, men en Undtagelse kan da gøres ved nye Navneformer (Irland, men Eire). I det hele taget er der, som det vil ses, heller ikke paa dette Omraade Tale om nogen dyberegaaende Konsekvens, ikke engang indenfor det enkelte Sprogs Navneformer, endsige naar flere Sprog tages i Betragtning.

Sammenfattende kan man vist sige, at det vil være forbundet med overordentlige Vanskeligheder, for ikke at sige næsten *umuligt*, at gennemføre *konsekvente* Navneformer og Stavemaader for fremmede geografiske Navne. Paa den anden Side hersker der indenfor Skole, Presse og Litteratur en saadan Forvirring m. H. t. geografiske Navnes Form, at en Standardisering er overordentlig paakrævet.

Hvis man derfor — i Lighed med „Dansk Stednavneudvalg“ — nedsætter et „Geografisk Navneudvalg“ med det Formaal at redigere en geografisk Navneliste egnet til Autorisation, vilde dets Opgave ganske vist naturligt blive at søge en vis Konsekvens gennemført, men man vilde næppe komme uden om en mere „individuel“ Behandling af en Række kendte geografiske Navne saaledes, at man først derudover kunde lægge helt faste Retningslinier.

Sluttelig skal det fremhæves, at der med dette lille Indlæg i Diskussionen kun er taget Hensyn til fremmede, geografiske Navnes *skrevne* Form. Deres *Udtale* i Dansk er et andet vigtigt Problem, som kræver sin Løsning og nu i Radioens Tidsalder mere end nogensinde. Men først maa Spørgsmaalet om Skrivemaaden klarlægges. I Sammenhæng dermed og derefter kan man saa fastlægge Regler for Udtalen.

Et Udvalg af Litteratur, som behandler herhenhørende og/eller beslægtede Emner:

Arstal: Geografiske fremmednavn. Forslag til skrivemåte og uttale etc. Kristiania 1932.

Wilh. Bonacker: Karten-Wörterbuch. Eine Verdeutschung fremdsprachiger Kartensignatur-Bezeichnungen. Berlin-Friedenau 1941.

J. J. Egli: Etymologisch-geographisches Lexikon. Leipzig 1880.

Rudolf Kleinpaul: Länder- und Völkernamen. Leipzig 1910.

Rudolf Kleinpaul: Die Ortsnamen im Deutschen, ihre Entwicklung und ihre Herkunft. Berlin u. Leipzig 1912.

Erik Lund: Talrige Artikler i Salmonsens Leksikon Tidsskrift. Eksempelvis nævnes:

Betydningen af nogle geografiske Navnes Sammensætningsled, Hefte 6, 1943, og Omdøbningen af vestpolske Lokaliteter, Hefte 2, 1945.

J. W. Nagl: Geographische Namenkunde. Methodische Anwendung der namenkundlichen Grundsätze auf das allgemeiner zugängliche topographische Namenmaterial. Leipzig und Wien 1903.

Permanent Committee on Geographical Names for British Official Use:

First General List of European Names, 1921, revid. 1928.

Second General List of European Names, 1923, revid. 1929.

First General List of Asiatic Names, 1921, revid. 1925 o. s. v. (Publiceret af Royal Geographical Society, London).

Edward Gleichen and *John H. Reynolds*: Alphabets of Foreign Languages Transcribed into English. Royal Geographical Society, London 1921, 2. ed. 1933.

U. S. Geographic Board: First Report on Foreign Geographic Names. Washington, 1932.

SUMMARY

The spelling of geographical names.

The article deals with the problems connected with the Danish spelling of foreign geographical names. (English, German or French transcriptions, various transcriptions of non-Latin alphabets so on). Besides polyforms and endings etc. it is especially discussed to what extent a translation actually takes place of common geographical names, next whether the choice of translation — non-translation takes place according to fixed principles and finally if in the negative it ought to be attempted to encourage such a principle.

A majority of geographical names consists of 2 syllables, proper names and common names (f. inst. Skern a a, Øre s u n d). Very often the common name is left out (Köln, Prag, Eire, Alperne, Rhinen; but on the other hand Lenin g r a d, Singa p o r e, Eng l a n d, Himmel b j e r g e t, Hwang h o and so on); besides there are in theory 4, in actual practice 3 possibilities:

1) Neither proper name nor common name is translated: Mont Blanc, Loch Ness, Rio Negro and so on. If we aim at consequence, it is the most simple solution but it involves several strange forms not needed: La France, Deutschland, Chungkuo (Kina), Aralskoe More (Aralsoen) etc. The difference in spelling is often but slight (Skotland for Scotland, Sverrig for Sverige) and if so the development of modern times trends to adaptation of the quite correct form.

2) Only the common name is translated: Atlanterhavet, Andesbjergene, Amazonfloden etc. May be done consequentially but thus many new and offensive forms of names will appear f. inst. Rocky Bjergene, Morenabj. (Sierra M.), Tienbj. (shan), Hwangfloden (-ho), Manchuland (-kuo) and Singaby (pore). Great inconsistency is prevailing. Common names, which are commonly understood, are not translated (f. inst. Fluss, River, See, Lake, Gebirge, but Rio, Irmak, Bahr, Kiang, Ho, Gøl, Nor, Peak, Mont, Sierra, Serra are seldom or never translated. Sometimes in the same atlas you will find the Russian Chrebet translated (Uralbj.) but the South-Slavonic form is used direct (Stara Planina).

3) Both proper name and common name are translated: Forenede Stater, Guldkysten, Det røde Hav, De blaa Bjerger, Saltsøstaden etc. This solution cannot consequentially be effected as sometimes the proper name cannot be translated. If these forms of names are consistently effected to the greatest possible extent, the geographical names will get a very prosaic character and besides it will soon appear that the various names recur all over the world to an extent which cannot be imagined: Sorte Bjerger (Montenegro, Black Hills, Sierra Morena), Hvide Bjerger (Mont Blanc, Blanca Peak, Mauna Kea), Snebj. (Sierra Nevada, Schneeberg, Snowy Mountains), Røde Flod (Rio Colorado, Rio Bermejo, Kisil Irmak), Sorte Flod (Black River, Rio Negro), By (Medina), Gl. By (Civita vecchia), Ny By (Napoli), Hvide By (Beograd, Belgorod), Hvide Bugt (Bahia Blanca), Hvide Hus (Casablanca), Møllehusene (Mulhouse), Havnen (Oporto), Krumme Horn (Krivog Rog), Strøm (Fiume), Julekysten (Costa da Natal), Lango (Long Island) etc. etc.

Such a translation — as far as possible consequent, will render the cultural connection between Denmark and foreign countries difficult (atlas, literature, radio).

Quite the same result is obtained by considering the many geographical names, composed by 1) a proper name or a common name 2) an indication of time, size and place (Ny, Gammel — Stor, Lille — Nord, Syd, Øvre, Nedre, Mellem, Middel).

In short it may be said that it will be connected with extraordinary difficulties, not to say that it will be nearly impossible to carry through consequent forms of names and modes of spelling of foreign geographical names. On the other hand in the educational system, press and literature (among other things in dictionaries) such a confusion as to the form of geographical names prevails that a standardization is extremely needed.